

19

תשרי תשס"ט
ספטמבר 2008

חמ"דת

ימים אותו קראת

[תפילות שחרית של שבת]

משרד החינוך • מינהל חברה ונוער • יחידת חמ"ד • מינהל החינוך הדתי

מאמינים בני מאמינים

אמן היום, אמן היום, אמן היום, אמן היום, אמן היום,

תלמיד קבל לפני רבי נח מליאכוביץ: עומד אני כל יום חוד הזורא ואומר: "אני אחיך באמונה שלמה". ואילו אני, איני בטוח כלל אם אתכם אחותי היא אמונת אמת. אם כן, חלידה נחצא שלך רק אחותי פשוטה, אני גם אומר שרץ לפני הזורא.

ניחמו רבו ואמר: – "אני אחיך" אינו לא הודעה אלא תפילה. יהודי מתפלל לה' יתברך ואומר: ריבון של עולם! אני אחיך – רובה אני להאחין, עבור נא לי שאחין באמת. ("סיפורי צדיקים", שמחה רז, עמ' 55)

אמונה היא הקשר של האדם והמפגש השלם שלו עם החיים ועם בוראו. "החיים הם כלי לאמונה, והאמונה היא נשמת החיים. בלי אמונה כל היפה נובל, כל הטוב בטל, כל הנכון רעוע, כל הדעת מכאוב, כל החי מת, והכל הבל. ברם עם האמונה – הכל מקבל פנים אחרות: של קיום, של חיים, של לבלוב, של חסד, של אושר" (הרב א. בר שאול, מצוה ולב, עמ' 68)

החינוך לאמונה מטרתו להוציא מן הכוח אל הפועל את הטובע באדם ולאפשר לו לחיות חיים של לבלוב, של חסד ושל שמחה.

החינוך לאמונה מטרתו לעורר את כולנו לבנות קומה חדשה של עולם המושגת על אמונה מעמיקה, המתמודדת עם מכלול שאלות החיים.

החינוך לאמונה הינו אחד מתפקידיו המרכזיים של מחנך הכיתה התומך בתלמידיו, מכוונם ומובילם לטיפוח וגיבוש זהות אמונית.

"על כן אמונה היא דבר שצריך לימוד. אמונה אינה מצטמצמת באמירת 'אני מאמין', בזמר 'אני מאמין' או בריקוד 'אני מאמין'. אמונה היא לימוד. יש ללמוד לשנן ולחזק בקרבנו את יסודות האמונה, עד שתהיה להכרה וידיעה שלמה באדם כולו או בכל נשימת חייו, ומתוך כך היא מתגלה בשכלו, ברגש ובשאר חושיו" ("שיחות הרב צבי יהודה", חלק אמונה).

בגיליון זה ניסינו להציג בפני התלמידים את סיפוריהם של מאמינים בני זמננו שהגיעו לאמונה ולהתחזקות בדרכים שונות וייחודיות, וכן להאיר בפניהם את דרכו של אברהם אבינו לאמונה באל אחד – דרך שהיא מופת לדורות של מאמינים. אנו תקווה כי הפעלה זו תהיה לכם לעזר במשימה הנשגבת של חינוך לאמונה.

שנה טובה וכתובה וחתימה טובה

שמואל בורקש
מפקח ארצי על יסודי
מינהל החינוך הדתי

מיכל דה-האן
מנהלת יחידת החמ"ד
מינהל חברה ונוער

עיצוב: סטודיו "שחר שושנה" מקבוצת "סקורפיו 88"
הוצאה לאור: מחלקת הפרסומים, משרד החינוך
www.education.gov.il

עריכה: מיכל דה האן, אפרת עמנואל
כתיבה: אפרת עמנואל, עדי צביאלי, שרה שיבר
עריכה לשונית: אמנון שרון
פקה: עמליה לואין, כרמלה אפטקר

הפעלה: דמויות מספרות אמונה

1. לבחון באמצעות דוגמאות של מחפשי אמונה בני ימינו דרכים שונות להגיע לאמונה.
2. להכיר למשתתפים את דרכו של אברהם אבינו, אבי המאמינים, לאמונה באל אחד ואת היותו משמש מאז כמות לכל המאמינים.
3. לברר עם המשתתפים את המושג "מאמינים בני מאמינים" ואת מידת הרלוונטיות של מושג זה.

1. 4 כרטיסי דמות תלויים על ארבעה קירות – נספח מס' 1 (רצוי לצלם מספר עותקים מכל כרטיס דמות ולהניחם ליד כרטיסי הדמות)
2. דף משימה אישית – "פאזל אמונה" כמספר המשתתפים – נספח מס' 2
3. דף מקורות – "המאמין הראשון", כמספר המשתתפים – נספח מס' 3

מהלך ההפעלה

1. המנחה יתלה על קירות החדר ארבעה כרטיסי דמות (נספח מס' 1)
2. המנחה יחלק לכל המשתתפים דף משימה אישית – פאזל (נספח מס' 2) ויבקש מן המשתתפים לעבור בין כרטיסי הדמות השונים ולבצע את המשימות המצורפות.

אישית במליאה

א. המנחה יבקש ממספר משתתפים להציג את הדמויות בפני המליאה

שאלות לדיון:

1. דרכה לאמונה של מי מן הדמויות הרשימה אתכם במיוחד?
2. כיצד משפיעים עליכם סיפורים אלו?
3. האם מתוך הסיפורים והדרכים השונות לאמונה של הדמויות אתם עשויים לאמץ דבר מה או למצוא כלים לטיפוח אמונת אמת אישית?
4. האם לדעתכם חשוב להפגיש בני נוער עם סיפורים כאלו? מדוע?

במליאה

ב. המנחה יחלק למשתתפים דף מקורות "המאמין הראשון" על דרכו של אברהם אבינו לאמונה, ויקריאו בפניהם

שאלות לדיון:

1. כיצד עשויה דרכו של אברהם אבינו לאמונה באל אחד לסייע/לחזק/לטפח מחפשי אמונה בכל דור עד לימינו?
2. מדוע לדעתכם נקרא אברהם אבינו "אבי המאמינים"?
3. מדוע בני בניו נקראים "מאמינים בני מאמינים"?
4. מהו לדעתכם הרעיון העומד ביסוד המושג "מאמינים בני מאמינים"?
5. כיצד רעיון זה מחייב כל יחיד ויחיד מבני ישראל?

נספח מס' 1 כרטיסי דמות

כרטיס דמות מס' 1

הרבנית

הרבנית ש. נתנה במשך שנים ארוכות שיעורים לנשים בנושאי אמונה. מספרת הרבנית: "הכל התנהל על מי מנוחות עד שאני הייתי צריכה להתמודד עם מספר ניסיונות לא קלים והרגשתי פחד וספקות ותסכול עז. לא הבנתי מדוע לאחר כל כך הרבה שנים של מסירת שיעורים באמונה, אני מרגישה חוסר אונים וחוסר ביטחון. הפער הזה תסכל אותי..." הרבנית הפסיקה בהדרגה את ההרצאות והשיעורים והחליטה לחפש דרך להשיב לעצמה את האמונה והביטחון בה' ברובד הרעיוני והמעשי.

"התחלתי ללמוד לעומק את נושא הביטחון. הבנתי שביטחון הוא רגש ורגש צריך לחזק, לטפח ולהטמיע... כשהבנתי את זה והתחלתי בעבודה עצמית, הרגשתי שינוי אדיר... כשיודעים שהכל מבורא עולם, אין כל חשש... הכל מתחיל במחשבה, שיוצרת את הרצון, שיוצרת את האמונה, שיוצרת את ההרגשה, שיוצרת את הביטחון במי שאמר והיה העולם והיא יוצרת את המציאות".

(תתחילו לחשוב אחר", קול העיר בני ברק, 7.1.07)

מאמונה וביטחון לספקות ופחדים ולאמונה מחודשת, מאמונה שבשכל לאמונה שבלב.

1. האם לדעתך משבר בתחומי חיים שונים ובדרגות קושי שונות עשוי לגרום לצמיחה והתקדמות בכלל ובאמונה בפרט כפי שארע לדמות? כיצד?
2. האם חווית בעבר קושי/משבר/אכזבה אשר הובילו לצמיחה אישית?

כרטיס דמות מס' 2

ההסדרניק

במהלך מלחמת יום הכיפורים, חייל יוצא לחופשה קצרצרה מהחזית ברמת הגולן הביתה לירושלים ונתקע בצומת רעננה:

"שעתיים עד צומת רעננה. פניתי הצידה והתפללתי מנחה גדולה, כמו שנוהגים בשעת הדחק. כך נהגנו כל בני החבורה בימים ההם, שתכף שבא זמן תפילה אנו מתפללים, שלא נחמיץ את השעה. מי יודע מה יהיה. ביקשתי לכוון בתפילה. ידעתי, אין סיכוי, עצמתי את עיני, והן היו מלאות מראות. כל הזמן ראיתי משהו או מישוהו, ובכל המראות דוב. והמחשבות התרוצצו מיפתח לנפאח ומנפאח לטנק, והראש היה אטום לגמרי. ומה זו תפילה בכוונה כבר ידעתי אחרי המלחמה הזאת. ביום שני כשנלקענו למארב במחצבה בנפאח, עם טנק שבקושי מניע עם מטען עזר, בלי תיאום כוונות ובלי קשר, והפגזים מתקרבים אלינו מרגע לרגע, והטנקים סביבנו נדלקים אחד אחד, צעק לי גידי:

- תותחן, תתפלל! יורים עלינו!

התפללתי. לא הייתה חציצה כחוט השערה בין הלב ובין השפתיים. אז ידעתי מהי תפילה. שם נתקעתי. ברעננה, בצומת. נוסעים, נוסעים ואין עוצר. מה, הם לא רואים? אני מהמלחמה! יוצא הביתה! עצרו, עשו טובה, יש לי רק עשרים וארבע שעות. אולי עוד אספיק לקפוץ לשיבה. אולי אפגוש את ראש הישיבה. הלב מלא, מאיים להיפקע. כמה יש לי לספר לו, על מה שלמדנו בישיבה, ומה שראינו במלחמה, ומהי אמונה שקוראים עליה בספרים ומהי אמונה שמרגישים אותה בלב".

(חיים סבתו, "תיאום כוונות", עמ' 31-32)

מרמת הגולן לצומת רעננה; ממלחמה לשעת הפוגה, מהמתנה לטרמפ לתפילת מנחה.

1. האם חווית בעבר קרבה אל הקב"ה, תפילה מעומק הלב, "תפילה שאין בה חציצה כחוט השערה בין הלב ובין השפתיים"? תאר בפני המליאה.
2. הצע כלים או דרכים העשויים לעזור לאנשים מאמינים להגיע מ"אמונה שבספרים" לאמונה שבלב?

כרטיס דמות מס' 3

החזרת בתשובה

שדרנית ומנחת תוכניות טלוויזיה מבוקשת ומצליחה מחפשת את דרכה לחיי רוח ואמת. מתנתקת בהדרגה מעולם התקשורת החילוני ויוצאת למסע חיפוש ובמהלכו היא מתחילה לקיים מצוות. במפגש עם חוזר בשאלה היא אומרת:

"תסלח לי, אין לי כוח לזה, אני מצטערת. אתה יודע הרבה, מכיר רבנים, מצטט מתוך הספרים, אבל משהו חסר לך. משהו מאוד חשוב. אין לך לב. אני בניגוד אליך לא קראתי בספר על זה שיש בורא לעולם. אם הייתי קוראת על זה בספר או שומעת על זה בהרצאה, אולי היינו יכולים להתווכח ויכוח מעמיק, אינטלקטואלי כזה. אבל מה לעשות? אני הרגשתי. אני הקטנה והטיפשה הרגשתי איך מלך מלכי המלכים בכבודו ובעצמו יורד מהשמיים ומראה לי פנים. לכמה רגעים קטנים של חסד. אני קיבלתי מתנה שאתה לא קיבלת, למרות כל השנים עם הזקן והחליפה השחורה. אני קיבלתי אמונה. אני יודעת שהוא קיים... אני מרגישה אותו... אני רואה אותו משגיח עלי ועם זה אי אפשר להתווכח."

נעה ירון, "מקימי", 249-250

מחיצוניות לפנימיות;

מחיי חומר לחיי רוח;

מחילוניות לאורח חיים דתי.

1. מה לדעתך עשוי לגרום לאדם לחפש משמעות דתית ורוחנית בחייו?
2. האם אורח החיים הפרטי שלך מעורר בך מעת לעת רצון לזכות במתנת האמונה כפי שזכתה הדמות?

כרטיס דמות מס' 4

הגיורת

ב' גדלה ביפן בבית יפני טיפוס, אמיד והישגי, במשפחה נוצרית, ומגיל צעיר היא זוכרת את עצמה מחפשת אחר אלוקים, חיפוש רוחני שאיננו נחשב ביפן המעשית.

ב' הפכה לנוצרייה מאמינה ודרך לימוד הנצרות הגיעה ללימוד תנ"ך אשר דרש ממנה לימוד עברית ובעקבותיו חיבור עם הקהילה היהודית ולבסוף גיור. המשפחה אמנם לא התנגדה, כי הם לא הבינו, אבל היה קשה לחזור, לאחר הגיור, לשם, כי ביפן מצפים שתהיי כמו כולם. יש המון לחץ חברתי.

הקפיצה לים היהדות, מעמה ומולדתה, נעשתה בשלבים ונקודת המפנה הייתה מתוך לימוד ועיון, כאשר הבינה כי האמת נמצאת בתפיסת העולם היהודית ובאמונה היהודית.

רק שנתיים לאחר הגיור החלה לשמור על אורח חיים דתי. בתום מסכת גלגולים, שארכה שנים רבות, הפכה ליהודייה מאמינה שומרת מצוות.

לדבריה, הדרך לאמונה והתקדמות באמונה הן אמנות חיים שדורשת עבודה תמידית.

(מתוך "העולה מארץ השמש", בשבע, י"ג חשוון, תשס"ח)

**ממזרח למערב, ממעשיות לרוחניות,
מחילוניות לקיום מצוות, מנצרות ליהדות,
דרך חתחתים ארוכה עברה ב' הגיורת
עד שהגיעה לאמונה וקיום מצוות.**

1. מה לדעתך הביא דמות זו להתקרב אל אורח החיים היהודי ולחולל שינוי דרמטי כל כך בחייה?
2. מהם לדעתך הכישורים והתכונות אשר הובילו את הדמות לצאת למסע בעקבות האמונה ולהשלימו?

נספח מס' 2 פאזל אמונה

החוזרת בתשובה

1. מה לדעתך עשוי לגרום לאדם לחפש משמעות דתית ורוחנית בחייו?
2. האם אורח החיים הפרטי שלך מעורר בך מעת לעת רצון לזכות במתנת האמונה כפי שזכתה הדמות?

ההסדרניק

1. האם חווית בעבר קרבה אל הקב"ה, תפילה מעומק הלב, "תפילה שאין בה חציצה כחוט השערה בין הלב ובין השפתיים"? תאר בפני המליאה.
2. הצע כלים או דרכים העשויים לעזור לאנשים מאמינים להגיע מ"אמונה שבספרים" לאמונה שבלב?

הגיורת

1. מה לדעתך הביא דמות זו להתקרב אל אורח החיים היהודי ולחולל שינוי דרמטי כל כך בחייה?
2. מהם לדעתך הכישורים והתכונות אשר הובילו את הדמות לצאת למסע בעקבות האמונה ולהשלימו?

הרבנית

1. האם לדעתך משבר בתחומי חיים שונים ובדרגות קושי שונות עשוי לגרום לצמיחה והתקדמות בכלל ובאמונה בפרט כפי שארע לדמות? כיצד?
2. האם חווית בעבר קושי/משבר/אכזבה אשר הובילו לצמיחה אישית?

נספח מס' 3

דף מקורות - המאמין הראשון

כשהיה אברהם בן שלוש שנים יצא מן המערה, הרהר בלבו: מי ברא שמים וארץ ואותי? התפלל כל היום כולו לשמש. לערב שקעה שמש במערב וזרחה לבנה במזרח. כשראה את הירח וכוכבים סביב לירח, אמר: זה שברא השמים והארץ ואותי, והכוכבים הללו שריו ועבדיו. עמד כל הלילה בתפילה לירח. לבוקר שקע הירח במערב וזרח השמש במזרח. אמר אין ביד אלו כוח: אדון יש עליהם. אליו אתפלל ואליו אשתחוה".

(עפ"י ספר האגדה, מעשי אבות, ע' כ"ד)

בית אביו של אברהם היו עושים צלמים ומוכרים בשוק. יום אחד הגיע אברהם למכור... נטל אברהם את כל האלוהות והלך והביא אותם לתרח אביו. אמרו לו שאר בניו: אברהם אינו יכול למכור אלוהות בו נעשנו כומר... מיד נתן אברהם לפני הפסילים מאכל ומשתה, אמר להם: "קחו ואכלו, טלו ושתו" ... ולא היה בהם אחד שנוטל כלום ולשתות. פתח אברהם ואמר: "פה להם ולא ידברו, עיניים להם ולא יראו, אוזניים להם ולא ישמעו..." עמד ונטל מקל בידו ושבר כל הפסילים...

נטלו תרח ומסרו לנמרוד. אמר לו נמרוד לאברהם "וכי אין אתה יודע שאני אדון כל המעשים והחמה והלבנה והכוכבים ובני אדם מפני יוצאים כולם. למה איבדת את יראתי?" קרא נמרוד לתרח ואמר לו: "מה יהיה דינו של אברהם בנך שאבד אלוהות שלי. אין דינו אלא שריפה".

חזר ואמר לאברהם: השתחוה לאש ותינצל.

אמר לו אברהם: "אשתחוה למים שמכבים אש".

אמר לו נמרוד: "השתחוה למים".

אמר לו: "אם כן אשתחוה לענן שטעון מים".

אמר לו: "השתחוה לענן".

אמר לו: "אשתחוה לרוח שמפזרת את הענן"...

אמר לו נמרוד: אתה משיאני בדברים. אני איני משתחוה אלא לאור, הרי אני משליך לתוכו ויבוא אלוקיך שאתה משתחוה לו ויצילך הימנו".

מיד הוציאוהו להשליכו לכבשן האש.

מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה וירד להצילו.

(תנא דבי אליהו, ו)

"לאברהם העברי" – רבי יהודה היה אומר: כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד.

(בראשית רבא, מ"ב)

"כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר, תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו: אני הוא בעל העולם.

(מדרש רבא, לך-לך ל"ט א')